

## Tvoření slov

Slovotvorba se zabývá formou a významem nových jednoslovných pojmenování, která vznikla na základě už existujících pojmenování.

### **Odvozování (derivace)**

Jde o tvoření nového slova od jiného slova (základového, motivujícího slova) předponami / prefixy (prefixace) a příponami / sufixy (sufixace).

*Pozn.: Základové slovo může být i odvozené nebo složené (př. vodovod → vodovodní).*

Prefixaci a sufixaci lze kombinovat – kombinované odvozování (př. květ → o + květ + ní).

Přechod k derivaci (a to prefixaci) tvoří spřežky, neplnovýznamové slovo se pojí s plnovýznamovým, nejčastěji předložka se substantivem, nová slova potom mají platnost příslovcí, proto se nazývají příslovečné spřežky (*potichu, vcelku*).

*Pozn.: Při derivaci (odvozování) se často objevuje hláskové střídání (hlásková alternace, tj. obměna (př. prach → prášek, Praha → Pražan).*

*Pozn.: Při derivaci často dochází ke změně slovního druhu (př. krám → krámovat).*

*Pozn.: Do derivace nepatří univerbizace (např. nákladní auto → náklad'ák).*

### **Skládání /kompozice**

Je méně častá, do utvořeného slova vstupuje více než jedno (většinou dvě) autosémantická (plnovýznamová) slova základová. Vznikají tak složeniny vlastní. Přední člen má podobu základu se spojovacím -o-, zadní člen je nezměněné základové slovo (př. čarovat + krásný → čarokrásný).

*Pozn.: Složeninám jsou blízké spřežky (složeniny nevlastní). Ty vznikly prostým spřažením, proto je to jen úprava víceslovného pojmenování v jeden pojem a dá se opět v tato slova rozložit, nejedná se tedy o tvoření nových slov (př. trestuhodný = trestu hodný, hodný trestu, zeměměřič = země měřič, měřič země).*

### **Zkratková slova**

V češtině jsou to hlavně jména institucí a výrobků (viz kapitola Zkratky v Pravidlech českého pravopisu).

## Slovotvorná stavba slova

Při slovotvorném rozboru se slovo rozděluje na dvě hlavní části

slovotvorný základ

## slovotvorný formant

**Slovotvorný základ** je část slova, kterou má společně slovo základové se slovem nově utvořeným (slovo motivující se slovem motivovaným), může to být celé slovo základové, nebo jeho část. U jmen není součástí slovotvorného základu koncovka, u sloves infinitivní koncovka, popř. i kmenotvorný vokál před infinitivní koncovkou.

**Slovotvorný formant** je část slova, kterou přijímá motivované slovo nově, je rozhodující pro utvoření nového slova. U složenin to bývá nejčastěji konektém (spojovník) -o- (popř. -i-, -e-).

motivované slovo	motivující slovo	slovotvorný základ	slovotvorný formant	způsob utvoření slova	hlásková alternace
<i>učitel</i>	<i>učit</i>	<i>uči-</i>	<i>-tel</i>	<i>derivace sufixace</i>	–
<i>mráček</i>	<i>mrak</i>	<i>mráč-</i>	<i>-ek</i>	<i>der. sufixace</i>	<i>k-č, a-á</i>
<i>přečíst</i>	<i>číst</i>	<i>-číst</i>	<i>pře-</i>	<i>der. prefixace</i>	–
<i>modročko</i>	<i>modrý, očko</i>	<i>modr-, -očko</i>	<i>-o-</i>	<i>kompozice (skládání)</i>	–

**Motivované slovo** je nově vzniklé slovo.

**Motivující slovo** je slovo, ze kterého nové slovo vzniklo.

**Způsob utvoření slova** je konkrétní způsob, kterým bylo slovo utvořeno, tj. derivace (sufixace, prefixace, kombinované tvoření, koncovkové tvoření), kompozice (skládání), abreviace (zkratky).

**Hlásková alternace** je případná změna hlásek *ve slovotvorném základu* při vzniku nového slova.

## Hláskové alternace

Při tvoření nových slov dochází často ke hláskovému střídání (alternacím) ve slovotvorném základu.

- **Samohláskové alternace kvantity** – mění se délka samohlásky (*vrána – vrání, á–a*)
- **Hláskové alternace kvality** – hláska se mění za jinou (*bílý–bělásek, í–ě; krk–krček, k–č*)
- **Alternace s nulou** – většinou se jedná o protetické (vkladné) *e* (*keř – křoví, e–0*)
- **Alternace souhláskových skupin** – střídá se celá hlásková skupina (*dobříšský – dobříšští, sk – št*)

# Odvozování substantiv

## Odvozování substantiv ze substantiv

### **Jména konatelská**

Jde o pojmenování osob na základě vykonávání nějaké činnosti.

sufix -ař/-ář, je nejproduktivnější, varianta -ionář (*sklář, funkcionář*)

sufix -ník (*kadeřník*)

sufix -ák, odvozeniny mají často hovorovou povahu (*tramvaják, ovčák*)

sufix -ista, připojuje se většinou k základům přejatým (*hokejista*)

*Pozn.: Je třeba si uvědomit, že u všech typů odvozených slov existuje většinou množství dalších zakončení, která nebudou z důvodu stručnosti dále uváděna. Např. další koncovky jmen konatelských: -ik (teoretik), -log (sexuolog), -graf (fotograf), -iér (konferenciér), -or (organizátor) atd.*

### **Jména obyvatelská**

Vyjadřují příslušnost k zemi a k místu. Jde o odvozeniny od pojmenování zemí nebo států.

sufix -an (*Evropan, Číňan, Londýňan*)

sufix -ec, ze základu se vypouští -sko nebo -ie (*Brazilec, Portugalec*)

sufix -ák, méně častý, někdy má negativní nebo hovorové zabarvení (*Slovák, Polák, ... Rakušák*)

původní pojmenování bez sufixu (*Čech, Dán, Fin, Švéd*)

### **Příslušnost ke skupině lidí**

Pojmenování osob, které spojuje stejný zájem, přesvědčení, rod atd.

sufix -ovec, většinou od základu vlastních jmen (*Přemyslovec, baťovec*)

sufix -ník, od jmen obecných (*kriminálník, vrstevník*)

sufix -ista, velmi produktivní, v základu je často -ismus (*anarchista, pacifista*)

### **Názvy míst**

Pojmenovávají prostory podle dějů nebo substancí, odvozují se nejen od substantiv, ale i sloves a dějových jmen.

sufix -(ov)íště, názvy otevřených prostranství (*smetiště, pískoviště*)

sufix -na, hodně od základu dějových jmen, varianty -árna, -ovna, -írna, -telna, hlavně názvy uzavřených prostor (*tělocvična, čajovna*)

sufix -(n)ice, názvy uzavřených prostor od substantiv (*porodnice*)

sufix -(ob)inec, názvy prostranství od jmen živých bytostí (*hostinec, sirotčinec*)

sufix -ín, od jmen zvířat, názvy jejich obydlí (*kravín*)

### **Jména přechýlená**

- **Ženské protějšky mužských jmen (od osob i zvířat)**

sufix -ka (*uklízečka*)

sufix -(n)ice (*knihovnice*)

sufix -(k)yně (*žákyně*)

sufix -ová, hlavně u ženských příjmení (*Nováková*)

*Pozn.: Končí-li příjmení muže na vokál, odvozuje se bez -ová (Nová, Malá).*

- **Přechylování jmen zvířat**

výhradně sufixem -ice (*medvědice*)

- **Přechylování k neutrum**

Většinou se takto tvořila jména mláďat, tato skupina je již neproduktivní - nahrazuje se deminutivy.

sufix e/ě (*holoubě, ptáče*)

- **Mužské protějšky feminin**

velmi málo produktivní (*vdova* → *vdovec*, *koza* → *kozel*)

### **Názvy hromadné (kolektiva)**

Vyjadřují jednotným číslem soubor jednotlivin.

sufix – stvo / -ctvo (*lod'stvo, žactvo*)

sufixy -í, -oví, oba téměř neproduktivní (*borůvčí, stromoví*)

prefix sou- + sufix -í (*souostroví, souvětí*)

### **Deminutiva (jména zdrobnělá)**

Jména značící menší rozměr, většinou mají tři rodové podoby.

- **Maskulina**

sufixy -ek, -ík, často hláskové alternace k>č, c>č (*háček, keřík, Petřík*)

sufix -eček, -íček, deminutiva vyšší míry k již existujícím deminutivům (*koš* → *košík* → *košíček*)

- **Feminina**

sufix -ka, časté alternace k>č, c>č, ch>š (*bleška, Hanka*)

sufixy -ečka, -íčka tvoří deminutiva vyšší míry k již existujícím deminutivům (*ruka* → *ručka* → *ručička*) a také deminutiva od jmen se základem zakončeným na 2 konsonanty (*kostička*,

*básnička*)

- **Neutra**

sufix -ko, -átko (*vičko, košťátko*)

rozšířený typ -íčko, -ečko (*autíčko, vínečko*)

*Pozn.: Další sufixy jsou např. -ánek, -ínek, -áček, -enka, -inka, -oušek, -uška aj.*

## **Augmentativa (jména zveličelá)**

K významu slova přidávají význam velkých rozměrů nebo subjektivního hodnocení (často záporného).

sufix -isko (*ušisko*), -ák (*chlapák*), -izna/-ajzna (*babizna, klapajzna*), prefix ultra-, hyper- (*ultrazvuk, hyperaktivita*)

## **Modifikace dalšími přídatnými rysy**

Jde o *doplnění významu* slova dalším rysem, vyjadřují např.:

- větší stáří či původnost: prefix pra- (*pravěk*)
- vyšší stupeň v hierarchii: prefix nad- (*nadporučík*), super- (*supernova*)
- nižší stupeň v hierarchii: prefix pod- (*podprůměr*), sub- (*subdivize*)
- zástupnictví: pro- (*prorektor*), vice- (*vicemis*), místo- (*místopředseda*) – již neproduktivní
- bývalé zařazení či funkci: prefix ex- (*exministr*)
- společné sdílení rysů: prefix spolu-, sou- (*spolužák, souboj*)
- protikladné zaměření: prefix proti- (*protihráč*), anti- (*antifašismus*), kontra (*kontrarozvědka*)

## **Odvozování substantiv z adjektiv**

### **Názvy nositelů vlastností**

Jsou to pojmenování na základě vlastnosti. Někdy bývá motivujícím základem spojení adjektiva a substantiva, tzv. univerbizace (*rychlý vlak* → *rychlík*).

- **Masculina**

sufix -ec, -ík, -ák, -áč (*lakomec, parník, spacák, břicháč*)

- **Feminina**

sufix -ka, -ice, -ina (*voskovka, mladice, pevnina*)

- **Neutra**

sufix -e/-ě, -átko, -ství/-ctví (*novorozeně, ubožátko, jezdeckví*)

### **Názvy vlastností**

Vznikají tak abstraktní pojmenování. Vlastnost vyjádřenou adjektivem převádějí do substantiv (*jasný* → *jasnost*, *přátelský* → *přátelství*).

sufixy -ost, -oba, -ota (*těžkost, chudoba, dobrota*)

*Pozn.: Někdy se z názvů vlastností dále stávají konkrétní (blbost, sladkost, dobrota).*

### **Substantivizace adjektiv**

Konverze – jde o přechod jednoho slovního druhu k jinému bez formální změny, původní adjektivum, které označovalo vlastnost, se stane samotným označením – substantivem (*mladí lidé* → *ti mladí, ta pokojská*).

## **Odvozování substantiv ze sloves**

### **Jména činitelská**

Jsou to pojmenování osob na základě činnosti, kterou vykonávají.

sufix -tel, sufix -ce, produktivní typy (*skladatel, soudce*)

sufix -č, -ec (*prodavač, herec*)

### **Názvy prostředků činnosti**

Slouží k pojmenování věcí, pomocí nichž někdo vykonává činnost.

- Maskulinum: sufix -č (*vaříč, vysavač, šlehač*); -ák (*smeták, svěrák*)
- Femininum: sufix -čka, -ka (*houpačka, pračka, škrabka, zkumavka*)
- Neutrum: sufix -dlo, -tko (*sedadlo, mýdlo, sedátko, lízátko*)

### **Názvy dějů**

Pojmenovávají činnosti, vznikají často i ze sloves, pak je nazýváme substantiva verbální koncovka -í, lze je tvořit téměř neomezeně od příčestí trpného sloves (*psaní, hubnutí*).

nulová koncovka -0 (*stříh, chov*), produktivní typ

sufix -ka (*honička, zastávka*)

sufix -ot, většinou od zvukomalebných dějů (*skřípot, šustot*)

## Odvozování substantiv z adverbíí a z předložkových pádů

### **Názvy nositelů okolnostních příznaků**

Pojmenovávají hlavně místní a časové okolnosti, při odvozování z předložkového pádu se předložka stává prefixem.

sufix -ek (*zítřek*)

sufix -ník (*nánožník*)

sufix -/n/ka (*podprsenka*)

### Odvozování substantiv z číslovek

Vznikají tak:

- názvy číslic (*dvojka*)
- zlomků (*třetina*)
- skupin (*čtveřice*)
- nositelů pořadí (*páták, kvintán*)
- jubileí (*šedesátiny*)
- jubilantů dle stáří (*sedmdesátník*)
- drobných mincí (*desetník*) aj.

### Substantiva vzniklá skládáním

Ze dvou (popř. více) pojmů vznikne jedno pojmenování, slovotvorným formantem je konětém -o-, (*jihovýchod, zlosyn*), popř -i- , -e-.

Vznikají tak všechny druhy jmen, např. jména obyvatelská (*Českolipák*), konatelská (*rychlobruslař*), činitelská (*lidumil*), názvy prostředků činnosti (*hlavolam*), názvy míst (*pivovar*), názvy dějů (*zpěvohra*), názvy nositelů vlastností (*maloměsto*), kompozita číselná (*bicykl*) atd.

# Odvozování adjektiv

## Odvozování adjektiv ze substantiv

### **Adjektiva přivlastňovací (posesivní)**

- **Adjektiva individuálně posesivní**

Vyjadřují přivlastňování jednotlivci

sufix -ův/-ova/-ovo (*Petrův, Petrova, Petrovo*),

sufix -in/-ina/-ino (*Mirčín, Mirčina, Mirčino*)

*Pozn.: Pokud mají jména adjektivní skloňování, vyjadřuje se posesivnost tvarem genitivu (Rosického).*

- **Adjektiva druhově posesivní**

Vyjadřují přivlastňování skupině osob nebo zvířat.

sufix -í (*hrdliččí*), -ský (*dětský*)

### **Adjektiva vyjadřující vztah k místu**

sufixy -ní, -ský (*námořní, městský*)

### **Adjektiva původu z látky**

Vyjadřují složení materiálu, látky, rostliny či hmoty.

sufix -ený / -ěný (*olověný, dřevěný*)

sufix -ný (*hedvábný*)

sufix -ový (*piškotový*)

### **Adjektiva kvalitativní (jakostní)**

- **Odvozeniny od konkrét**

Vyjadřují odlišující nebo nápadný vnější znak.

sufix -atý, většinou od částí těla (*vousatý, hrbatý, ušatý*)

sufix -ovitý, -ovaný (*pórovitý, kostičkovaný*)

*Pozn.: Patří sem i chemické názvosloví -ný, -natý, -itý, -ičitý, -ečný/ičný, -ový, -istý, -ičelý.*

- **Odvozeniny od abstrakt**

Vyjadřují obvykle tzv. vnitřní znak.

sufix -ný, sufix -ivý (*radostný, pečlivý*)

- **Adjektiva vyjadřující podobnost**

Většinou od konkrét, sufix -ovitý, -ový, -ovský (*kruhovitý, fialový, hrabalovský*).



## **Odvozování adjektiv ze sloves**

Vyjadřují dějový příznak či vlastnost z děje plynoucí.

### **Adjektiva procesuální**

Vyjadřují aktuální vykonávání děje. Vznikají z ženského přechodníku přítomného nedokonavých sloves sufixem -í (*vařící, zpívající*).

### **Adjektiva výsledková pasivní**

Vyjadřují vlastnost plynoucí ze zasažení dějem. Vznikají z přičestí trpných sufixem -ý /-á/ -é (*uvařený, zajatý*).

### **Adjektiva výsledková aktivní**

Vyjadřují, že činitel vykonal děj. Vznikají z přechodníků minulých dokonavých sloves. sufix -í (*přinesší, přitisknuší, poprosivší, přivolavší*), mají už knižní charakter, vznikají také z infinitivního kmene bezpředmětových sloves sufixem -lý / -ilý (*zvadlý, pokročilý*)

### **Adjektiva vyjadřující neaktuální vykonávání děje**

Často mají odstín obvyklosti, schopnosti, náklonnosti.

sufix -l/avý (*křiklavý*), -ivý (*lživý*), -č/c/ný (*vychloubačný*)

### **Adjektiva vyjadřující potenciální zasažení dějem**

Vyjadřují pasivní možnost, sufix -itelný (*ovladatelný, viditelný*).

### **Adjektiva účelová**

Vyjadřují uzpůsobenost k tomu, aby se činnost (vyjádřená základovým slovesem) mohla realizovat, sufix -cí (*mycí, šlehací*).

## **Odvozování adjektiv z adjektiv**

Vyjadřují různou míru vlastnosti. Vznikají prefixací i sufixací.

### **Komparativ (2. stupeň)**

sufix -ejší / -ější (*novější, dokonalejší, žádanější*)

sufix -čí / -ší (*hebčí, lehčí, měkčí, tenčí, širší, vyšší, kratší*)

### **Superlativ (3. stupeň)**

Prefix nej- připojuje se ke komparativu (*nejnovější, nejhezčí*).

### **Adjektiva vyjadřují různou míru vlastnosti**

- **Zvýšená míra vlastnosti**

Mají většinou expresivní zabarvení.

sufixy -ičký, -oučkový, -inký, -ounký nebo rozšířené sufixy -ičičký, -ilinký, -oulinký (*maličký, slad'oučkový, malinký, slad'ounký, malilinký*)

- **Velká míra vlastnosti**

Mají většinou expresivní zabarvení.

sufix -ánský (*vysokánský*), prefixy vele-, prach- (*velevážený, prachobyčejný*)

- **Nejvyšší míra vlastnosti**

prefix pře- (*překrásný*), prefix ultra-, super-, hyper- (*ultralehký, supermoderní*), sebe- (*sebevětší*)

- **Zesílení významu zdvojením**

(čistočistý, širošířý)

- **Menší míra vlastnosti**

Užívá se u barev – sufix -avý (*šedavý, modravý*), prefix na- + sufix -lý (*nasládý*), prefix při- + sufix -lý (*přisprostlý*), prefix polo- (*polovzdělaný*).

### **Odvozování adjektiv z adverbii a z předložkových pádů**

Odvozují se pouze s cílem změny slovního druhu při zachování obsahu:

- z adverbii -sufix -ejší, -ní, -ný (*včerejší, zpáteční, opačný*)
- z předložkových pádů – předložka se stává prefixem (dlouží se) + sufix -ní, -ný, -ový, -ský (*povánoční, nadměrný, přesčasový, přímořský*)

### **Tvoření adjektiv skládáním**

- **Spojením základu adjektivního se substantivním (popř. číslovkou)**

Mezi oběma částmi je konektém -o- (*hodnověrný, dvoukřídlý*).

- **Spojení dvou primárních adjektivních základů**

např. (*hluchoněmý*), velkou míru vlastnosti vyjadřuje zdvojení (*pouhopouhý*)

- **Složeniny se druhou částí dějovou (slovesnou)**  
(*málomluvný*)

## Odvozování verb

### Odvozování verb ze substantiv

Při popisu slovo tvorby se vychází z infinitivního kmene, protože funkci sufixu plní obvykle infinitivní kmenotvorný formant.

**2.třída: -nou-, 3.třída -e-/-ě-, 4. třída -i-, 5. třída -a-** (slovesa 1. třídy jsou neodvozená).

#### **Slovesa připisující podmětu činnost nebo stav**

formant -ova/t/-, produktivní typ (*soudcovat, spravcovat*)

formant -i/t (*zahradničit, sousedit*)

#### **Slovesa vyjadřující činnost na základě jejího výsledku nebo předmětu**

- **Slovesa vytvářeného předmětu**

mají význam vytvářet, vyrábět, produkovat něco, co je naznačeno podstatným jménem.

sufix -ova/t/, sufix -it (*děrovat, stínovat, plodit, pùlit*)

- **Slovesa označující činnost opatřovat, pokrývat, plnit atd. tím, co je vyjádřeno podstatným jménem**

sufix -ova/t/, velmi produktivní (*kroužkovat, víčkovat*), někdy zároveň s předponou (*zakroužkovat*)

sufix -it, velmi produktivní (*mydlit, mastit*)

#### **Tvoření sloves na základě prostředků činnosti**

Věc vyjádřená substantivem se užívá při určité činnosti jako její nástroj.

formant -ova/t/, formant -i/t/ (*telefonovat, sáňkovat, bruslit*)

### Odvozování verb z adjektiv

#### **Slovesa stavová**

formant -e-/-ě- (*hladovět, smutnět*)

## **Slovesa vyjadřující spontánní změnu stavu**

formant -nou- / -0- (*žloutnout, bohatnout*)

## **Slovesa vyjadřující způsobení změny stavu objektu**

Tvoří se pouze formantem -it (*černit, sušit*), často s předponou (*načernit, usušit*), jsou vždy předmětná a přechodná.

## **Odvozování verb z verb**

### **Obměny významu slovesného děje**

Jde o drobné změny významu (např. časové, místní aj.), které způsobí prefix (předložka).

Prefixy do-, na-, o-, ob-, od-, roz-, vy-, vz- (*dovařit, nakousnout, okopat, obhlédnout, rozkvést, vylétnout, vzhlédnout*).

### **Zdokonavování nedokonavých sloves**

Děje se výhradně pomocí prefixů, např. prefix do- (*dospat*), na- (*ujít*), o- (*osladit*), od- (*odejít*), po- (*pochválit*), pro- (*promarnit*), pře- (*přelézt*), při- (*přijít*), roz- (*rozlepit*), s- (*shodit*), u- (*ukončit*), z- (*ztloustnout*), za- (*zakončit*).

### **Znedokonavování dokonavých sloves**

Vznikají tak druhotná nedokonavá slovesa – udržují významový odstín, který slovesu dala předpona, ale mění se zpět na nedokonavé sloveso (*hrabat* (nedokonavé) → *vyhrabat* (dokonavé) → *vyhrabávat / vyhrabovat* (nedokonavé)).

formanty -/o/va/t/, -a/t/ (*omotávat, zpracovávat*)

### **Tvoření sloves násobených**

Vyjadřují prostou násobenost děje.

formant -áv-a/t/, formant -a/t/ (*lehat* → *lehávat*, *sednout* → *sedat*)

## Odvozování verb ze zájmen a citoslovcí

### **Slovesa od osobních zájmen**

(tykat, vykat, onikat)

### **Slovesa z citoslovcí**

(většinou z onomatopoických (zvukomalebných))

- **Prostě trvací slovesa**

sufix -e/ě/t/, sufix -ka/t (*syčet, mečet, mňoukat*)

- **Okamžitá slovesa**

sufix -nou/t/ (*mrknout, mňouknout*)

## Tvoření adverbíí

### Odvozování adverbíí ze substantiv

#### **Adverbializace pádů**

Ustrnutí 7. pádu singuláru (*šeptem, časem, celkem*) nebo předložkových pádů (*kvečeru, naměkko, zlehka*).

### Odvozování adverbíí z adjektiv

sufix -e/-ě, často se objevuje alternace hlásek (*mělce, měkoučce, sladce*)

sufix -o (*sucho, často, vysoko*)

sufix -y (*česky, otrocky*)

### Odvozování adverbíí z verb

sufix -mo (letět → *letmo*), sufix -ky (mlčet → *mlčky*), také ustrnutím přechodníků (*konče, chtě nechtě*)

### Odvozování adverbíí z adverbíí

Patří sem stupňování, zesiluje se význam slova, druhý stupeň (komparativ) – sufix -eji/-ěji

(*snadněji*), třetí stupeň (superlativ) – prefix nej- (*nejsnadněji*).

Pozn.: Někdy se tvoří nepravidelně (*dobře* → *lépe* → *nejlépe*, *špatně* → *hůře* → *nejhůře*).

Pozn.: Adverbia se tvoří také z číslovek a zájmen.

## Utváření ostatních slovních druhů

Ostatní slovní druhy tvoří dnes již uzavřené systémy, nemůžeme proto u nich mluvit o slovotvorbě, ale jen o utváření.

### Utváření zájmen

Zájmena kdo, co, jaký, který, či lze spojit s řadou prefixů nebo sufixů, které konstituují nové významy, např.:

- **neurčitost** – prefix ně-, kdoví- (*něco*, *kdovíjaký*)
- **všeobecnou platnost** – prefix kde-, všeli-, sufix -koli (*kdekdo*, *všelijaký*, *kdokoli*)
- **omezení výskytu** – prefix málo-, zřídka- (*málokdo*, *zřídkakdo*)
- **negaci** – prefix ni- (*nikdo*, *nic*)

Pozn.: hovorovou povahu má sufix -pak (*jakýpak*, *copak*).

Zájmena ten, takový:

- **přesnější určení** – sufix -to (*tato*, *takováto*), sufix -hle, -dle (*tenhle*), mají hovorovou povahu.

### Utváření číslovek

Číslovky základní vyšší než deset: sufix -nác (11–19), -cet (20, 30, 40), -sát (50–90).

Číslovky řadové (*třetí*, *pátý*), druhové (*patery*), souborové (*troje*) a úhrnné (*desatero*) jsou odvozené od základních (výjimka jsou číslovky první, druhý).

Číslovky násobné jsou odvozené z číslovek druhových (*trojitý*, *dvojitý*).

Číslovky zlomkové mají charakter substantiv, tvoří se od základních či řadových (*desetina*).

Literatura:

VYKOUKALOVÁ, V. 2014. *FLS stručně (studijní texty k úvodu do češtiny, naukám o hláskách, lexikologii a slovotvorbě)*. Liberec: TUL. Vyd. 2. ISBN 978-80-7494-172-6.